

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Slavomíra Nováka a soudkyň Mgr. Jany Jurečkové a Mgr. Andrey Veselé ve věci

žalobkyně

Z. Š., narozená X
bytem X

proti
žalované

Česká advokátní komora
se sídlem Národní třída 16, 110 00 Praha 1

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 17. 8. 2022, č. j. 10.01-000445/22-002

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

I.
Základ sporu

1. Žalobkyně brojí proti rozhodnutí žalované ze dne 17. 8. 2022, č. j. 10.01-000445/22-002 (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým žalovaná rozhodla, že žalobkyni se neurčuje advokát k poskytnutí bezplatné právní služby dle § 18c zákona č. 85/1996 Sb. o advokacii, ve znění účinném do 31. 12. 2023 (dále jen „zákon o advokacii“).

II.
Obsah žaloby a vyjádření žalovaného

2. Žalobkyně dne 8. 8. 2022 požádala žalovanou o určení advokáta dle § 18c zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023 pro zastupování v řízení před Ústavním soudem o ústavní stížnosti proti rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2022, č. j. 8 As 184/2021–47 (dále také jen jako „žádost“). Žádost byla žalované doručena dne 9. 8. 2022 a tímto dnem bylo zahájeno řízení o určení advokáta k poskytnutí právní služby dle § 18c zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023.
3. Žalobkyně vyplnila toliko část I. žádosti (identifikace žadatele) a část III. žádosti (údaje týkající se věci, jež je předmětem žádosti o určení advokáta k poskytnutí právní služby).
4. Dle žalobkyně je zřejmé, že žalovaná rozhodla o neurčení bezplatné právní služby, ačkoliv žalobkyně v žádosti neuvedla žádné údaje v části II. (rodinné poměry žadatele) a části IV. (údaje o finanční situaci). Žalobkyně tvrdí, že žalovaná rozhodla o neurčení advokáta z jiného důvodu, neboť předmětem žádosti nebylo poskytnutí bezplatné právní služby určeným advokátem.
5. Napadené rozhodnutí tak podle žalobkyně nemá oporu v žádosti a neobstojí argumentace žalované, že žalobkyně nesplnila podmínky § 18c odst. 1 a § 18c odst. 4 zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023, když neuvedla, že tyto podmínky byla povinna splnit i v případě, kdy náklady určeného advokáta by hradila sama z vlastních prostředků. tj. že se nejedná o poskytnutí právní služby na náklady státu dle § 23 odst. 3 zákona o advokacii.
6. Napadené rozhodnutí má žalobkyně za nezákonné, v důsledku čehož jí mělo být odepřeno ústavně garantované právo na určení advokáta a právní pomoc. Žalobkyně požaduje zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci žalované k dalšímu řízení.
7. Žalovaná ve svém vyjádření ze dne 25. 1. 2023 uvedla, že žalobkyně již dříve podala proti žalované řadu žalob v identických věcech. Odkázala mj. na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 5. 2021, č. j. 11 A 18/2021–27, který byl zamítnut. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně kasační stížnost, která byla Nejvyšším správním soudem zamítnuta rozsudkem ze dne 7. 9. 2021, č. j. 9 As 121/2021–29. Žalovaná uvádí, že na základě tohoto rozsudku Nejvyššího správního soudu již žalobkyni musel být znám výklad příslušných ustanovení zákona o advokacii, tj. zejména jeho ustanovení § 18 a 18c ve znění účinném do 31. 12. 2023.
8. Žalovaná dále shrnuje, že rozhodující otázkou, kterou žalobkyně opakovaně předkládá k soudnímu přezkumu, je výklad ustanovení § 18 a § 18c zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023. Konkrétně žalobkyně tvrdí, že právo na určení advokáta dle těchto uvedených ustanovení má i majetný občan. Žalovaná však odkazuje na judikaturu správních soudů, mj. na již výše odkazovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

7. 9. 2021, č. j. 9 As 121/2021–29, kde kasační soud dospěl k závěru, že v případě žadatele o poskytnutí právní služby dle § 18c zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023 musí být splněny zákonem stanovené podmínky kumulativně, tedy včetně podmínky nedostatečných majetkových poměrů žadatele. Jinými slovy, majetný občan právo na poskytnutí právní služby dle těchto ustanovení nemá. Žalovaná dodala, že s účinností od 1. 7. 2018 může určit advokáta k poskytnutí právní služby pouze tomu žadateli, jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují, přičemž žadatelka sama se ovšem do této skupiny žadatelů neřadí.

9. Následně žalovaná zrekapitulovala průběh řízení o žádosti žalobkyně a zopakovala, že rozhodla tak, že advokáta žalobkyni neurčila z důvodu, že žalobkyně netvrdila a neprokazovala své finanční a majetkové poměry. V závěru žalovaná zmínila, že obdobnou otázku týkající se výkladu předmětných ustanovení zákona o advokacii řešil Městský soud v Praze ve věci odlišné žalobkyně vedeném pod sp. zn. 6 A 101/2021. V tomto řízení Městský soud v Praze řízení přerušil a obrátil se na Ústavní soud s návrhem na zrušení části ustanovení § 18c zákona o advokacii.
10. Žalovaná eventuálně namítla také opožděnost žaloby. Pro případ věcného projednání navrhuje žalovaná zamítnutí žaloby.

III.

Posouzení žaloby

11. Městský soud v Praze ověřil, že žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou a splňuje všechny formální náležitosti na ni kladené. Soud přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí i řízení, které mu předcházelo, v rozsahu žalobních bodů, kterými je vázán (§ 75 odst. 1 a 2 s. ř. s.), přitom vycházel ze skutkového a právního stavu v době vydání rozhodnutí.
12. Zákon o advokacii v ustanovení § 55a odst. 3 stanoví, že proti rozhodnutí žalované podle § 18a až 18c se nelze odvolat. V případě takových rozhodnutí tedy nepřichází v úvahu podmínka vyčerpání řádných opravných prostředků ve smyslu § 68 s. ř. s. a žalobkyně je tak oprávněna bránit se proti napadenému rozhodnutí přímo žalobou proti rozhodnutí dle § 65 a násl. s. ř. s.
13. Městský soud v Praze považuje za účelné nejprve zrekapitulovat příslušnou právní úpravu, která je v nyní projednávané věci relevantní.
14. Dle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii ve znění účinném od 1. 7. 2018 platí, že *„ten, kdo nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů a ani si nemůže zajistit poskytnutí právních služeb jinak má právo, aby mu Komora na základě jeho včasné žádosti určila advokáta k poskytnutí právní porady podle § 18a nebo právní služby podle § 18c.“*
15. Z § 18c odst. 1 zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023 vyplývalo, že *„žadatel, jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují, a který není ve věci, v níž žádá poskytnutí právní služby, zastoupen jiným advokátem nebo osobou podle § 2 odst. 2 písm. a), má právo, aby mu Komora určila advokáta k poskytnutí právní služby. V téže věci může být žadateli určen Komorou advokát pouze jednou; to neplatí, odmítne-li v této věci dříve určený advokát poskytnout právní služby z důvodů uvedených v § 19, nebo nastane-li situace uvedená v § 20 odst. 2.“*

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

16. Podle ustanovení § 18c odst. 2 zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023 „Žádost o určení advokáta k poskytnutí právní služby lze podat pouze na formuláři. Žádost kromě obecných náležitostí stanovených správním řádem obsahuje a) popis věci, v níž by měla být právní služba poskytována, a b) prohlášení žadatele, že jej ve věci, v níž je právní služba žádána, nezastupuje jiný advokát nebo osoba podle § 2 odst. 2 písm. a).“
17. Dle § 18c odst. 3 zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023 platilo, že „Nejde-li o poskytnutí právní služby na náklady státu podle § 23 odst. 3, je žadatel povinen v žádosti podle odstavce 2 doložit, že se neúspěšně pokusil zajistit si poskytnutí právní služby prostřednictvím alespoň dvou oslovených advokátů.“
18. Podle ustanovení § 18c odst. 4 zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023 „K žádosti musí být přiloženy doklady o výši příjmu žadatele a společně s ním posuzovaných osob za období 6 kalendářních měsíců předcházejících podání žádosti, jakož i doklady o jeho majetkových poměrech. Podrobnosti náležitostí žádosti včetně vzoru jejího formuláře a způsob prokazování příjmových a majetkových poměrů žadatele, jakož i rozsah údajů, které je žadatel povinen Komore sdělit, stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou.“
19. Ustanovení § 18c odst. 5 zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023 stanovilo, že „Komora určí advokáta k poskytnutí právní služby žadateli, který osvědčil splnění zákonných podmínek, bez zbytečného odkladu. Komora žádosti nevyhoví, jestliže jde o zneužití práva nebo jde-li o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva.“
20. Žalobkyně v podané žalobě namítala, že žalovaná nerozhodla o předmětu její žádosti; dle žalobkyně žalovaná rozhodla o neurčení advokáta z jiného důvodu, neboť předmětem žádosti nebylo poskytnutí bezplatné právní služby určeným advokátem.
21. Obecně platí, že poskytování právních služeb je činnost úplatná s tím, že si klient advokáta vybírá a hradí mu odměnu. V rámci ochrany práva osob na přístup k soudu však může ve výjimečných případech vzniknout vztah mezi klientem a advokátem i rozhodnutím soudu nebo žalované dle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii. Smyslem určení advokáta podle ustanovení § 18 až 18d zákona o advokacii je poskytnout právní pomoc zejména nemajetným žadatelům k zachování jejich práv na právní pomoc dle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.
22. Žadateli se pak právní služba podle ustanovení § 18c zákona o advokacii poskytuje bezplatně. Pokud jde o určení advokáta pro řízení před Ústavním soudem a v řízení před orgánem veřejné správy, hradí odměnu advokáta stát. V ostatních věcech, ke kterým je advokát určen podle ustanovení § 18c, poskytuje advokát právní služby nadále na své náklady, případně má nárok na poskytnutí náhrady podle stavovského předpisu (ustanovení § 23 odst. 3 zákona o advokacii). Z hlediska žadatele, který osvědčí naplnění podmínek ustanovení § 18c zákona o advokacii, mu však bude případně určený advokát poskytovat právní službu bezplatně; náklady advokáta vůči žalované či vůči státu se sféry žadatele (zde žalobkyně) nedotýkají.
23. Jestliže tedy žalobkyně žádala o určení advokáta k poskytnutí služby pro fyzickou osobu dle ustanovení § 18c zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023, vzhledem k zákonným podmínkám implicitně žádala, aby následné poskytnutí právní služby advokátem bylo bezplatné. Ustanovení § 18c zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023 pak vyžadovalo, aby žadatel splnil následující podmínky – určení musí odůvodňovat jeho majetkové poměry a musí doložit, že se neúspěšně pokusil zajistit si

poskytnutí právní služby prostřednictvím alespoň dvou advokátů (mimo případy ustanovení § 23 odst. 3 zákona). V nyní projednávaném případě požadovala žalobkyně určení advokáta pro řízení před Ústavním soudem, bylo tedy nezbytné splnit pouze podmínku týkající se jejich majetkových poměrů.

24. Do předmětné právní úpravy významným způsobem zasáhl Ústavní soud, když nálezem ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. Pl. ÚS 44/21, zrušil uplynutím dne 31. 12. 2023 ustanovení § 18c odst. 1 zákona o advokacii ve slovech „jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují, a“. V bodech 31. až 36. Ústavní soud přednesl obecná východiska týkající se obsahu práva na přístup k soudu a práva na právní pomoc. V bodech 37. až 52. se pak konkrétně zabýval napadeným ustanovením zákona o advokacii a dospěl k závěru, že toto neobstojí již při provedení prvního kroku testu proporcionality, tj. při posouzení, zda je způsobilé dosáhnout zamýšleného cíle.
25. V bodě 49. Ústavní soud uvedl, že *„napadené ustanovení zákona o advokacii tím, že právo na určení advokáta Komorou k poskytnutí právní služby omezuje pouze na žadatele, u nichž to odůvodňují jejich příjmové a majetkové poměry, představuje nepřípustnou libovůli, neboť paušálně vylučuje z práva na přístup k soudu a práva na právní pomoc osoby, které si nemohou zajistit právní pomoc advokáta na základě jiných důvodů. Jak již bylo uvedeno, právo na přístup k soudu je esenciální součástí práva na spravedlivý (řádný) proces a tedy práva na soudní ochranu garantovaného v čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Jeho nezbytným předpokladem je právo na právní pomoc garantované v čl. 37 odst. 2 Listiny. Tato základní práva náleží každému, a to pro jakýkoliv typ řízení před soudy či jinými státními orgány či orgány veřejné moci. Omezení těchto základních práv pouze na nemajetné osoby je v rozporu jak s obsahem těchto ustanovení Listiny, tak i v jejich spojení s čl. 3 odst. 1 Listiny, podle kterých základní práva a svobody náleží všem osobám (včetně) "bez rozdílu" majetku.“*
26. V bodě 54. pak Ústavní soud k odkladu vykonatelnosti nálezu k datu 31. 12. 2023 vyslovil, že *„tím vytvořil zákonodárci dostatečný časový prostor pro přijetí zákonné úpravy, která bude již ústavně souladná. Při nové zákonné úpravě bude také třeba, aby zákonodárce přihlédl ke znění ostatních ustanovení zákona o advokacii upravujících postup při určení advokáta Komorou k poskytnutí právní pomoci, která nebyla návrhem napadena, avšak s napadenou úpravou úzce souvisejí, zejména pak k ustanovení § 23 odst. 3.“*
27. Dne 25. 4. 2023 bylo soudu doručeno vyjádření žalované k dosavadnímu průběhu řízení, ve kterém žalovaná odkázala na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 4. 2023, č. j. 6 A 45/2022–41. V tomto rozsudku šestý senát Městského soudu v Praze (ve věci stejné žalobkyně jako v nyní projednávaném případě) neshledal závěry obsažené v nálezu Pl. ÚS 44/21 za použitelné bez dalšího. Městský soud v Praze v tomto rozsudku poukázal na skutkové odlišnosti s tím, že ve věci vedené pod sp. zn. 6 A 101/2021 vydala žalovaná usnesení o zastavení řízení, zatímco ve věci sp. zn. 6 A 45/2022 šlo, tak jako v nyní projednávané věci, o rozhodnutí o neurčení advokáta.
28. V nyní projednávané věci se Městský soud v Praze ztotožnil s tímto vyjádřením žalované ze dne 25. 4. 2023 a především se závěry obsaženými v odkazovaném rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 20. 4. 2023, č. j. 6 A 45/2022–41, ze kterých s ohledem na skutkovou podobnost s nynější věcí vycházel.
29. Soud dospěl k závěru, že ve věci vedené u zdejšího soudu pod sp. zn. 6 A 101/2021 a následně projednávané u Ústavního soudu pod sp. zn. Pl. ÚS 44/21 se sice rovněž jednalo o aplikaci ustanovení § 18c odst. 1 zákona o advokacii, nicméně tím skutková i právní

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

podobnost s nyní projednávanou věcí končí. Ve věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 6 A 101/2021 svou žádost o určení advokáta k poskytnutí právní rady podle ustanovení § 18a nebo právní služby podle § 18c zákona o advokacii tehdejší žalobkyně odůvodnila tím, že advokáti, na které se obrátila, odmítli její zastoupení převzít; zároveň v žádosti uvedla, že nesplňuje podmínky pro poskytnutí bezplatné právní pomoci podle příslušných zákonných ustanovení a náklady spojené s právním zastoupením si bude hradit sama. Žalovaná takovou žádost posoudila jako zjevně právně nepřipustnou, a proto usnesením ze dne 16. 6. 2020, č.j. 10.01-000357/21-005 řízení o ní zastavila. V důsledku tohoto postupu pak fakticky došlo k zablokování přístupu tehdejší žalobkyně k soudu, což byl jeden z důvodů, proč se šestý senát Městského soudu v Praze v předmětné věci obrátil na Ústavní soud s návrhem na zrušení části ustanovení § 18c odst. 1 zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023.

30. V nyní projednávané situaci je však, obdobně jako v řízení nynější žalobkyně vedeném u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 6 A 45/2022, situace odlišná. Žalobkyně totiž ve své žádosti ze dne 8. 8. 2022 o určení advokáta podle ustanovení § 18c zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023 vůbec neuvedla žádné skutečnosti týkající se jejích rodinných poměrů dle bodu II. formuláře žádosti a rovněž ani žádné skutečnosti o své finanční situaci dle bodu IV. písm. A, B, C, D, E, F a G formuláře žádosti. Žalobkyně tak mimo jiné nesplnila svou povinnost doložit skutečnosti týkající se finančních a majetkových poměrů, jak vyplývá z výše citovaného ustanovení § 18c odst. 4 zákona o advokacii. Žalovaná se tak vůbec nemohla zabývat splněním tehdy (a až do vydání novely zákona o advokacii reagující na nález Ústavního soudu sp.zn. Pl. ÚS 44/21) platné podmínky pro určení advokáta k poskytnutí právní služby podle ustanovení § 18c odst. 1 zákona o advokacii, tj. že se jedná o žadatele, „jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují.“
31. Napadené rozhodnutí tak vychází z toho, že žalobkyně nesplnila svou zákonnou povinnost prokázat finanční a majetkové poměry. Napadené rozhodnutí naopak není, jako v případě vedeném u zdejšího soudu pod sp. zn. 6 A 101/2021, založeno na tom, že žádost žalobkyně je zjevně právně nepřipustná. Soud tak nedospěl k závěru, že v nyní projednávaném případě by závěry vyjádřené Ústavním soudem v nálezu Pl. ÚS 44/21 ze dne 24. 1. 2023 měly bez dalšího vést ke zrušení napadeného rozhodnutí.

IV.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

32. Pro výše uvedené důvody tak Městský soud v Praze žalobu v souladu s ustanovením § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
33. Výrok o nákladech řízení se opírá o § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce v řízení úspěšný nebyl, proto mu právo na náhradu nákladů řízení nepřisluší. Žalovanému, který měl v řízení plný úspěch, však žádné náklady spojené s tímto řízením nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly, proto soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 7 s. ř. s. rozhodl, že se mu náhrada nákladů řízení nepřiznává.

Poučení:

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 13. březen 2024

JUDr. Slavomír Novák v.r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.